

Ενεργειακή Πολιτική και Κύπρος

Της κυρίας Άντρη ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ
Δικηγόρου

Εισαγωγή

Η Κύπρος είναι μια νεοεισερχόμενη χώρα στις σχετικές διαδικασίες, όσον αφορά στην εξερεύνηση και εξόρυξη πετρελαίου και φυσικού αερίου. Πρόσφατες έρευνες κατέδειξαν ότι υπάρχει μια σημαντική ποσότητα γεωφυσικών δεδομένων, όπου θέτουν την Κύπρο σαν μια από της ελκυστικότερες χώρες για την εξερεύνηση των υδρογονανθράκων. Το ενδιαφέρον αυτό δεν οφείλεται μόνο στην ύπαρξη των υδρογονανθράκων αλλά και στο σταθερό επιχειρηματικό περιβάλλον σε μια εξαιρετική στιγμή της παγκόσμιας οικονομικής ανατάραξης και στους ελκυστικούς φορολογικούς όρους.

Είναι αναμφίβολα γνωστό ότι στην περιοχή της Κύπρου υπάρχει ένα σύστημα υδρογονανθράκων με μεγάλες ποσότητες κοιτασμάτων φυσικού αερίου, συνεπώς και πετρελαίου. Επίσης, η Νοτιοανατολική περιοχή της Μεσογείου θεωρείται ότι είναι μια αγορά με μεγάλες δυνατότητες για εμπορία πετρελαίου και φυσικού αερίου.

Η εύρεση των υδρογονανθράκων στην Κύπρο και οι ραγδαιές εξελίξεις γύρω από το θέμα αυτό καταδεικνύουν την ανάγκη για αύξηση της υποστήριξης προς τις επιχειρήσεις που επιθυμούν να ασχοληθούν και να εδραιωθούν στον τομέα αυτό. Οι εξελίξεις και τα χρονοδιαγράμματα αναμένεται να είναι πολύ περιορισμένα προς τις επιχειρήσεις, αφού θα υπάρχει μια αυξανόμενη ζήτηση για την πρόβλεψη της διάρθρωσης χρηματοδότησης, αποτελεσματική διαχείρισης της ρευστότητας των ακινήτων, των εγκαταστάσεων και των μηχανημάτων κοστολόγησης, συμπεριλαμβανομένων των προϊόντων κοστολόγησης, του αποτελεσματικότερου φορολογικού σχεδίου και του κανονιστικού στήριξης της συμμόρφωσης.

Η τιμή του πετρελαίου κυμάνθηκε κατά τη διάρκεια των τελευταίων χρόνων και οι τρέχουσες παγκόσμιες εξελίξεις (π.χ. φυσικές καταστροφές, περιφερειακές συγκρούσεις) συνέβαλαν περαιτέρω στην αποσταθεροποίηση της βιομηχανίας. Ενώ η τιμή του πετρελαίου δείχνει σήμερα μια ανοδική τάση, παρά τα σκαμπανεβάσματα κατά τη διάρκεια του 2008 και του 2009, τα έξοδα παραμένουν στα ίδια επίπεδα και η βιομηχανία πετρελαίου και φυσικού αερίου αντιμετωπίζει όλο και περισσότερο προκλήσεις και πιέσεις.

Ενεργειακή ζήτηση στην Κύπρο

Σύμφωνα με κυβερνητικές πηγές, στην Κύπρο η ενέργεια αποτελεί σημαντικό παράγοντα της οικονομίας και σε μεγάλο βαθμό εξαρτάται από τις εισαγωγές ενέργειας (κυρίως πετρέλαιο). Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρουσιάζει η Κύπρος για την ενεργειακή της ζήτηση, την κατατάσσουν στους σημαντικότερους καταναλωτές ενέργειας της Ανατολικής Μεσογείου. Η αυξημένη ενεργειακή ζήτηση της Κύπρου, οφείλεται στην έλλειψη χρήσης των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας καθώς και στην

δύσκολη γεωγραφική της θέση. Επιπρόσθετα, τα τραγικά γεγονότα στην Ιαπωνία και τα προβλήματα που προέκυψαν από τα πυρηνικά, αναμένεται ότι θα επηρεάσουν την παγκόσμια ζήτηση για φυσικό αέριο και πετρέλαιο, καθώς θα υπάρξει αύξηση στο εγγύς μέλλον στο πετρέλαιο και το φυσικό αέριο. Συνεπώς, η βιομηχανία θα πρέπει να αξιοποιήσει την ζήτηση.

Το Ρυθμιστικό πλαίσιο της Κύπρου

Η Κυπριακή βιομηχανία διέπεται από τον Υδρογονανθράκων (Αναζήτηση, Έρευνα και Εκμετάλλευση) Νόμος του 2007 (Αρ.4(Ι)/2007) και Υδρογονανθράκων (Αναζήτηση, Έρευνα και εκμετάλλευση) Κανονισμοί του 2007-2009 (Ν.51/2007 και Νο.113/2009). Το νομικό αυτό πλαίσιο ισχύει για τα χωρικά ύδατα, την υφαλοκρηπίδα και την Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ) της Κύπρου. Οι δραστηριότητες που σχετίζονται με την επεξεργασία ή την εξόρυξη πετρελαίου υπόκεινται σε γενικές Κυπριακές νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις σχετικά με την περιβαλλοντική, προστασία.

Οι επιτυχόντες εταιρείες, οι οποίες θα πληρούν τις προϋποθέσεις της Κυπριακής νομοθεσίας για τους υδρογονάνθρακες θα τους παρασχεθεί άδεια έρευνας υδρογονανθράκων και άδεια εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων. Η άδεια έρευνας υδρογονανθράκων χορηγείται αρχικά για 3 έτη με ικανότητα ανανέωσης για 2 έτη. Η έρευνα περιλαμβάνει μαγνητικές έρευνες και έρευνες βαρύτητας, 2D/3D σεισμικές έρευνες και μια γεώτρηση εξερεύνησης. Σε κάθε ανανέωση για την άδεια έρευνας το 25% της αρχικής περιοχής δεν υφίσταται και εάν κατά την διάρκεια έρευνας ο κάτοχος άδειας ανακάλυψη την ύπαρξη υδρογονανθράκων έχει το δικαίωμα να του χορηγηθεί άδεια εκμετάλλευσης των υδρογονανθράκων. Η άδεια εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων χορηγείται αρχικά για περίοδο μέχρι 25 χρόνια και αργότερα υπάρχει δυνατότητα ανανέωσης για περίοδο έως 10 χρόνια.¹

Η Κύπρος έχει ενταχθεί στη Ευρωπαϊκή Ένωση την 1^η Μάιου του 2004, όπου εφαρμόζονται οι νομοθεσίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης εντός της Κυπριακής Δημοκρατίας, και η Δημοκρατία πρέπει να συμμορφώνεται σύμφωνα με τις διατάξεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η οδηγία 94/22/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου καθορίζει τους όρους χρήσης των αδειών αναζήτησης, εξερεύνησης και παραγωγής υδρογονανθράκων, η οποία αποτελεί τη βάση του κανονιστικού πλαισίου για την Κυπριακή νομοθεσία. Επιπρόσθετα η Κύπρος το 1988, επικύρωσε την Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας², η οποία ορίζει τα δικαιώματα και τις ευθύνες των εθνών για την χρήση των ωκεανών, θεσπίζει κατευθυντήριες γραμμές για τις επιχειρήσεις, για την προστασία του περιβάλλοντος και την διαχείρισης των θαλάσσιων φυσικών πόρων.

Ο Νόμος της Συνορεύουσας Ζώνης (2004)

Ο νόμος της Συνορεύουσας ζώνης του 2004 περιλαμβάνει την ανακήρυξη και οριοθέτηση των συνεχόμενων ζωνών. Σε περιπτώσεις όπου η Ζώνη ενός κράτους καλύπτει Ζώνη συνορεύοντος κράτους η οριοθέτηση πρέπει να γίνεται με συμφωνία μεταξύ των εμπλεκόμενων κρατών. Εάν τα κράτη δεν μπορούν να καταλήξουν σε

¹ http://www.deloitte.com/view/en_CY/cy/insights/Publications/cy-pubs-13/cy-pubs-13-oilandgas/e91f3e30979dd310VgnVCM1000003256f70aRCRD.htm

² UNCLOS'82

κάποια συμφωνία η οριοθέτηση τότε θα γίνεται στην μέση γραμμή ίσων αποστάσεων η οποία μετράται από την αντίστοιχη γραμμή βάσης από την οποία μετράται το εύρος της των χωρικών υδάτων. Η ακριβής οριοθέτηση της Ζώνης πρέπει να δημοσιοποιείται από την κοινοποίηση του Υπουργείου Εξωτερικών. Η Κύπρος, στην συνορεύουσα της Ζώνη μπορεί να ασκήσει δικαιώματα για έλεγχο, για να εμποδίσει την παραβίαση των τελωνειακών, φορολογικών, μεταναστευτικών ή υγειονομικών νόμων και των κανονισμών για τα χωρικά της ύδατα.

Νόμος του 2004 για την ΑΟΖ

Ο νόμος του 2004 ο οποίος για την Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη αναφέρει ότι Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη ενός κράτους διακηρύσσεται το εξωτερικό όριο το οποίο δεν πρέπει να ξεπερνά τα 200 ναυτικά μίλια από τις βασικές γραμμές τις οποίες μετράται το πλάτος της χωρικής θάλασσας. Υπάρχουν περιπτώσεις, όπου η ΑΟΖ ενός κράτους εμπίπτει στην ΑΟΖ ενός άλλου κράτους. Στην περίπτωση αυτή, τα κράτη πρέπει να καθορίσουν την Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη τους. Για παράδειγμα, εάν η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη οποιουδήποτε άλλου κράτους εμπίπτει σε αυτή της Κυπριακής Δημοκρατίας, τότε η Κυπριακή Δημοκρατία πρέπει να έρθει σε συμφωνία με το άλλο κράτος μέλος ούτως ώστε να υπάρξει οριοθέτηση της ΑΟΖ. Η Κύπρος έχει συνάψει τέτοιου είδους συμφωνίες με γειτονικές της χώρες. Έχει υπογράψει τον Φεβρουάριο του 2003 την συμφωνία Κύπρου - Αιγύπτου για την Οριοθέτηση της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης, τον Μάρτιο του 2003 επικύρωσε την οριοθέτηση της ΑΟΖ με την Αραβική Δημοκρατία της Αιγύπτου και τον Μάιο του 2006 υπογράφηκε συμφωνία για την διασυνοριακή συνεργασία μέσης γραμμής Υδρογονανθράκων. Επιπρόσθετα η Κύπρος έχει συνάψει συμφωνίες με τον Λίβανο τον Ιανουάριο του 2007 για την οριοθέτηση της ΑΟΖ και τον Νοέμβριο του 2007 επικύρωσε την συμφωνία αυτή. Η τελευταία συμφωνία για οριοθέτηση της ΑΟΖ την οποία υπέγραψε η Κύπρος είναι με το Ισραήλ τον Δεκέμβριο του 2010.

Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας Κύπρου (ΡΑΕΚ)

Η Κύπρος θέλοντας να αναπτύξει και να προωθήσει τον τομέα της ενέργειας το 2003 θεσπίζει τον Περί Ρύθμισης της Αγοράς Ηλεκτρισμού Νόμος του 2003 ΝΝ.122 (.122(II)/2003)/2003. Το 2003 ιδρύεται η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας της Κύπρου (ΡΑΕΚ), η οποία δημιουργείται σύμφωνα με την Οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Οδηγία 96/92/96ΕΟΚ η οποία ρυθμίζει τους κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας. Η ΡΑΕΚ είναι Ανεξάρτητη Αρχή και αποτελείται από τρία Μέλη τα οποία διορίζονται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.

Αρμοδιότητα της ΡΑΕΚ, είναι η διευκόλυνση του υγιή ανταγωνισμού στην αγορά Ηλεκτρισμού και να αποτρέπει τη δυσμενή διάκριση μεταξύ των κατόχων αδειών και των αήττητων για χορήγηση αδειών. Ο κυριότερος της στόχος όμως είναι να προστατεύει τα συμφέροντα των καταναλωτών. Επιπρόσθετα είναι υπεύθυνη για την διασφάλιση της ικανοποίησης όλων των εύλογων απαιτήσεων και αναγκών που σχετίζονται με τον ηλεκτρισμό. Στα καθήκοντα της ΡΑΕΚ επίσης, εμπίπτει και η αρμοδιότητα ελέγχου των κατόχων αδειών ότι λειτουργούν απεδοτικά ούτως ώστε να μπορούν να χρηματοδοτήσουν τις επιχειρηματικές τους δραστηριότητες για τις οποίες είναι κάτοχοι αδειών.

Ο ρόλος της ΡΑΕΚ είναι να προωθεί την ανάπτυξη της αγοράς Ηλεκτρισμού με τέτοιο τρόπο ούτως ώστε η αγορά να παραμένει οικονομικά βιώσιμη και

αποδοτική, να διασφαλίζει την ασφάλεια, την ποιότητα και την αξιοπιστία της παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας, σε συνδυασμό υιοθέτησης μιας περιβαλλοντικής πολιτικής για την προστασία του περιβάλλοντος. Επιπλέον, η ενθάρρυνση για αποδοτική χρήση και παραγωγή της Ηλεκτρικής Ενέργειας καθώς και η προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, συγκαταλέγονται στις υποχρεώσεις της ΡΑΕΚ, όπως και η ενθάρρυνση για έρευνα και ανάπτυξη της παράγωγης, διανομής και μεταφοράς της ηλεκτρικής ενέργειας.³

Η ΡΑΕΚ έχει το δικαίωμα για την χορήγηση, τον έλεγχο, την τροποποίηση και την ανάκληση Αδειών Παραγωγής, μεταφοράς, διανομής και προμήθειας του ηλεκτρισμού. Η ΡΑΕΚ έχει συμβουλευτικό ρόλο απέναντι στον αρμόδιου Υπουργού καθώς και υπεύθυνότητα για την ενημέρωση του για όλα τα θέματα που αφορούν τον ηλεκτρισμό. Η κύρια της αρμοδιότητα όμως είναι η διασφάλιση επαρκών αποθεμάτων ηλεκτρικής ενέργειας για όλες τις εύλογες ανάγκες και απαιτήσεις του νησιού. Έχει όμως και την εξουσία να ελέγχει και να ρυθμίζει τις διατιμήσεις και χρεώσεις που γίνονται από τους αδειούχους παραγωγούς και προμηθευτές, ο λόγος που γίνεται αυτό είναι για να υπάρχει μια ισορροπία στις χρεώσεις αφού ο μόνος αδειούχος προμηθευτής προς τους καταναλωτές στην Κύπρο είναι η Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου.

Ενεργειακοί στόχοι για την Κύπρο και την Ευρώπη

Η νέα οδηγία για της ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, αναφέρει ότι στόχος της Κύπρου μέχρι το 2020 θα είναι η αύξηση της κατανάλωσης ενέργειας στο 13% μέσω της χρήσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Οι εθνικοί ενεργειακοί στόχοι οι οποίοι διαμορφώθηκαν έχουν ως εξής:

1. Να προωθηθούν οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και η εξοικονόμηση ενέργειας

«Αύξηση της συνεισφοράς των ΑΠΕ από το 4,7% (2006) στο 9% της συνολικής κατανάλωσης μέχρι το 2010. Με βάση των νέων μεθόδων υπολογισμού της συνεισφοράς των ΑΠΕ στο ενεργειακό ισοζύγιο, το ποσοστό του 2005 έχει επαναυπολογιστεί στο 2,08% αντί 4,5%. Ο ενδεικτικός στόχος του 9% θα αναθεωρηθεί ανάλογα»⁴

2. Να υπάρξει αύξηση της παραγωγής της ηλεκτρικής ενέργειας από τις ΑΠΕ.

3. Μείωση κατά 1% της ετήσιας συνολικής κατανάλωσης ενέργειας μέσω της εξοικονόμησης ηλεκτρικής ενέργειας.

4. Χρήση βιοκαυσίμων για τις μεταφορές σε ποσοστό 10% μέχρι το 2020.

Προστασία ανταγωνισμού στην Κύπρο

Η Επιτροπή Προστασίας του ανταγωνισμού, είναι η αρμόδια αρχή για την εφαρμογή της νομοθεσίας του ανταγωνισμού στην Κύπρο, έχει σαν στόχο της να εξασφαλίζει και να προστατεύει τις ανταγωνιστικές συνθήκες στο επιτρεπόμενο όριο, για τις δραστηριοποιήσεις των επιχειρήσεων σε όλους τους τομείς της οικονομίας, ούτως ώστε να υπάρχει διευκόλυνση για την αποδοτικότερη λειτουργία των αγορών. Η Ε.ΠΑ έχει την αρμοδιότητα για να διεξάγει έρευνες σχετικά με

³ <http://www.cera.org.cy/main/data/presentation090306.pdf>

⁴ <http://www.cea.org.cy/CEA%20English/publications/CYPRUS%20ENERGY%20AGENCY.pdf>

συμπράξεις, αποφάσεις και εναρμονισμένες πρακτικές οι οποίες στρεβλώνουν των ανταγωνισμό. Επιπρόσθετα ελέγχουν την κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης και τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ των επιχειρήσεων.

Εκτός από τις πιο πάνω αρμοδιότητες η Ε.Π.Α έχει συμβουλευτικό χαρακτήρα ούτως ώστε να καθοδηγήσει τις επιχειρήσεις ή τους καταναλωτές. Η Ε.ΠΑ είναι υποχρεωμένη να εξετάζει όλες τις καταγγελίες οι οποίες έρχονται ενώπιον της καταγγέλλοντας περιπτώσεις κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης. Μια από τις πιο σημαντικές υποθέσεις ανταγωνισμού στην Κύπρο αποτελεί η σύμπραξη των εταιρειών έτοιμου σκυροδέματος.⁵

«Η Επιτροπή αφού εξέτασε την δέουσα προκαταρκτική έρευνα που έθεσε ενώπιον της η Υπηρεσία Ανταγωνισμού και Προστασίας Καταναλωτών διαπίστωσε ότι οι υπό κατηγορία εταιρείες έχουν συγχωνευθεί και έδωσε οδηγίες στην Υπηρεσία όπως διεξαγάγει έρευνα σύμφωνα με τον περί Ελέγχου των Συγκεντρώσεων Επιχειρήσεων Νόμο 22(I)/99, αν και κατά πόσο η εν λόγω συγκέντρωση εμπίπτει στα πλαίσια του Νόμου αυτού. Η Υπηρεσία ενεργώντας σύμφωνα με τις οδηγίες της Επιτροπής διεξήγαγε έρευνα για να διαπιστώσει αν οι εν λόγω εταιρείες είχαν υποχρέωση σύμφωνα με το άρθρο 13 του Ν.22(I)/99 να κοινοποιήσουν την συμφωνία συγκέντρωσης τους προς την Επιτροπή για έγκριση. Από την έρευνα διαπιστώθηκε ότι η εν λόγω συγκέντρωση δεν εμπίπτει στις πρόνοιες του άρθρου 3(ι)(α) του Ν.22(I)/99 διότι μόνο μία από τις πέντε συμμετέχουσες στην συγκέντρωση εταιρείες έχει σύνολο εργασιών πέραν των δύο εκατομμυρίων λιρών όπως ορίζει ο Νόμος και γι' αυτό το λόγο δεν έχουν υποχρέωση σύμφωνα με το άρθρο 13 του Ν.22(I)/99 να κοινοποιήσουν τη συγκέντρωση στην Επιτροπή. Η Επιτροπή αφού εξέτασε το σημείωμα που υπέβαλε ενώπιον της η Υπηρεσία Ανταγωνισμού και Προστασίας Καταναλωτών έδωσε οδηγίες στην Υπηρεσία όπως παρακολουθεί τη συμπεριφορά της εταιρείας Athinodorou Bros Super Beton Ltd στην αγορά για να διαπιστωθεί αν τηρούνται οι κανόνες του ανταγωνισμού και κυρίως οι πρόνοιες του άρθρου 6 του Νόμου 207/89. Αν διαπιστωθεί οποιαδήποτε παραβίαση των κανόνων του ανταγωνισμού να ενημερωθεί η Επιτροπή αμέσως, για λήψη των απαραίτητων μέτρων που προβλέπονται από του Νόμου 207/89.»⁶

Η Ε.Π.Α στηρίζεται στον Περί Προστασίας του Ανταγωνισμού Νόμο 207/89, στον περί ελέγχου συγκεντρώσεων επιχειρήσεων νόμο 22(i)/1999

Το νομικό πλαίσιο της αγοράς ηλεκτρισμού στην Κύπρο και ο ρόλος της Αρχής Ηλεκτρισμού

Η αγορά ηλεκτρισμού απαρτίζεται από πολλές υπηρεσίες τις οποίες προσφέρουν διάφοροι συμμετέχοντες, όπως την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, την μεταφορά και την διανομή, τις επικουρικές υπηρεσίες, οι οποίες είναι απαραίτητες για την εύρυθμη λειτουργία του συστήματος ηλεκτρισμού και τέλος την προμήθεια ή την πώληση ηλεκτρισμού στους πελάτες

⁵[http://www.competition.gov.cy/competition/competition.nsf/All/43185C20BD47B4A3C22571DA003B9603/\\$file/%CE%95%CF%84%CE%AE%CF%83%CE%B9%CE%B1%20%CE%88%CE%BA%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7%20%202000.pdf?OpenElement](http://www.competition.gov.cy/competition/competition.nsf/All/43185C20BD47B4A3C22571DA003B9603/$file/%CE%95%CF%84%CE%AE%CF%83%CE%B9%CE%B1%20%CE%88%CE%BA%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7%20%202000.pdf?OpenElement)

⁶[http://www.competition.gov.cy/competition/competition.nsf/All/43185C20BD47B4A3C22571DA003B9603/\\$file/%CE%95%CF%84%CE%AE%CF%83%CE%B9%CE%B1%20%CE%88%CE%BA%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7%20%202000.pdf?OpenElement](http://www.competition.gov.cy/competition/competition.nsf/All/43185C20BD47B4A3C22571DA003B9603/$file/%CE%95%CF%84%CE%AE%CF%83%CE%B9%CE%B1%20%CE%88%CE%BA%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7%20%202000.pdf?OpenElement)

Στην απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρισμού δεν συμπεριλαμβάνεται η μεταφορά και η διανομή, εργασίες οι οποίες παραμένουν μονοπωλιακές. Παρ' όλα αυτά, τα δικαιώματα πρόσβαση και χρήση του ηλεκτρισμού παραμένουν ίδια για όλους τους και για τους παραγωγούς και για τους προμηθευτές. Ο Διαχειριστής Συστήματος Μεταφοράς φέρει την ευθύνη στην Κύπρο για το σύστημα μεταφοράς της ηλεκτρικής ενέργειας. Έχει καταστεί, επίσης, υπεύθυνος για την διαχείριση της Αγοράς Ηλεκτρισμού. Η Αρχή Ηλεκτρισμού, όμως συνεχίζει να κατέχει την ιδιοκτησία του συστήματος μεταφοράς καθώς και την ιδιοκτησία και την διαχείριση του συστήματος διανομής της ενέργειας. Τα συγκεκριμένα μονοπώλια δεν παρεμποδίζουν τον υγιή ανταγωνισμό.

Η απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας έχει αρχίσει από τον Μάιο του 2004 και θα ολοκληρωθεί τον Ιανουάριο του 2014. Η αρχή ηλεκτρισμού έχει υποστηρίξει από την αρχή αυτή την σταδιακή διεύρυνση της αγοράς και βρίσκεται σε συνεχή συνεργασία με τους αρμόδιους φορείς για την ολοκλήρωση της απελευθέρωσης αυτής.

Σύμφωνα με το ήδη προϋπάρχων νομικό πλαίσιο, η αγορά ηλεκτρισμού της Κύπρου συμπεριλαμβάνεται στην αγορά Διμερών Συμβολαίων. Τα Διμερή Συμβόλαια, είναι συμβόλαια τα οποία συνάπτονται μεταξύ των παραγωγών και των προμηθευτών, ούτως ώστε να παραχθεί τόση ενέργεια όση πρόκειται να καταναλωθεί από τους πελάτες των προμηθευτών. Ο μοναδικός παραγωγός και προμηθευτής σήμερα στην Κύπρο είναι η Αρχή Ηλεκτρισμού.

Η αγορά ηλεκτρισμού συνδυάζει μια ιδιαιτερότητα και μια πολυπλοκότητα την οποία δεν την συναντάς σε άλλου είδους αγορές. Το κόστος της παραγωγής και συνεπώς η τιμή πώλησης του ηλεκτρισμού αλλάζει από λεπτό σε λεπτό. Αυτό συμβαίνει λόγω των προσφορών των παραγωγών αλλά και από την ζήτηση των προμηθευτών και των καταναλωτών.

Η Κύπρος όντας ένα μικρό νησί στον χάρτη της Μεσογείου παρουσιάζει κάποιες ιδιαιτερότητες στην αγορά ενέργειας, οι οποίες απαιτούν κάποια ρύθμιση. Για την εξυπηρέτηση των αναγκών της αγοράς του νησιού σε ενέργεια δεν απαιτούνται μεγάλες ποσότητες ηλεκτρισμού.

Η Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου όντας σήμερα ο μόνος παραγωγός και προμηθευτής ηλεκτρισμού στη Κύπρο κατέχει δεσπόζουσα θέση, έτσι για να μην υπάρχει κατάχρηση της θέσης αυτής από την Αρχή Ηλεκτρισμού, η πρωτογενής νομοθεσία και η δευτερογενής της επέβαλλαν κάποιους περιορισμούς. Η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας είναι αυτή που θα καθορίζει τις διατιμήσεις των πελατών, στην αγορά εξισορρόπησης οι τιμές θα ρυθμίζονται. Επιπλέον η Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου είναι υποχρεωμένη να δίνει προσφορές για συμβόλαια σε άλλους παραγωγούς με ρυθμιζόμενες τιμές, καθώς να προσφέρει εφεδρεία και επικουρικές υπηρεσίες. Ακόμη η Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου έχει καθοριστεί ως παροχέας Καθολικής Υπηρεσίας.

Η Κύπρος δεν συνδέεται ενεργειακά με άλλα συστήματα έτσι η Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου πρέπει να μεριμνήσει για την εξασφάλιση όλων των αναγκών του νησιού, την εξασφάλιση επαρκούς παραγωγής για να υπάρχει ανταπόκριση στην ζήτηση. Την ευθύνη για την επαρκείς παραγωγή την έχει η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας, αλλά ένα μέρος της ευθύνης αυτής έχει μετατεθεί στην Αρχή Ηλεκτρισμού. Η νομοθεσία επακριβώς αναφέρει:

«Η Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου καθορίζεται ως παροχέας καθολικής υπηρεσίας ηλεκτρικής ενέργειας, καθόσον αφορά την παραγωγή, προμήθεια και διανομή ηλεκτρισμού, για όλο το έδαφος της Δημοκρατίας.»⁷

Η βιομηχανία ηλεκτρισμού στην Κύπρο σήμερα βρίσκεται μπροστά σε μεγάλες αλλαγές, λόγω της εύρεσης των κοιτασμάτων των υδρογονανθράκων, έτσι υπάρχουν ευρωπαϊκές, παγκόσμιες αλλά και ενδοεθνικές αλλαγές στον τομέα αυτό. Η Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου έχει εγκαταστήσει μονάδες αεριοστρόβιλων συνδυασμένου κύκλου, οι οποίες χρησιμοποιούν φυσικό αέριο, διευκολύνοντας έτσι την έλευση του φυσικού αερίου στην Κύπρο.

Η δέσμευση της Κυπριακής Δημοκρατίας για την ικανοποίηση των αναγκών της σε ενέργεια μέσω των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας έχει την απόλυτη στήριξη της Αρχής Ηλεκτρισμού Κύπρου (ΑΗΚ). Η Κύπρος έχει δεσμευτεί το 13% των αναγκών της σε ενέργεια να καλύπτονται από τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, μέχρι το 2020, αυτό αντιστοιχεί σε παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από τα ΑΠΕ ποσοστού 16%. Η Αρχή Ηλεκτρισμού θέλοντας να επενδύσει στον τομέα τον ανανεώσιμων πηγών έχει εξετάσει τα συστήματα φωτοβολταϊκών, την δημιουργία ηλιοθερμικού σταθμού ή ακόμη και την δημιουργία αιολικών πάρκων.⁸ Η ηλιακή ενέργεια καθώς και η αιολική θεωρούνται μεταβλητές πηγές ενέργειας, όμως οι περισσότερες εταιρείες υποστηρίζουν την εγκατάστασή τους, παρόλο που έχουν κάποιους προβληματισμούς.

Ήδη από το 2009, έχει υπογραφεί σύμβαση για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας μέσω των αιολικών πάρκων, οι εργασίες έχουν ήδη ολοκληρωθεί και έχουν τεθεί σε λειτουργία. Το 2010 έχουν υπογραφεί ακόμα 2 συμβάσεις για παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Επιπρόσθετα, έχουν τοποθετηθεί φωτοβολταϊκά συστήματα σε πολλές δημόσιες υπηρεσίες και σχολεία. Η χρήση των ΑΠΕ αυξάνει τα έσοδα, ταυτόχρονα όμως δημιουργούνται και τα αντίστοιχα έξοδα, μπορεί και περισσότερα, λόγω της μη σταθερής λειτουργίας των μεταβλητών ανανεώσιμων πηγών.

Ακόμη, η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από τέτοιου είδους ανανεώσιμες πηγές θεωρείται χαμηλή έως μηδενική, η ανεμογεννήτριες το ποσοστό ανέρχεται στο 5%-10% και για την ηλιακή ενέργεια περίπου στο 50%.⁹ Σύμφωνα με τα ποσοστά αυτά, η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας δεν είναι επαρκείς για την απαιτούμενη ενεργειακή εφεδρεία αφού οι πηγές αυτές είναι μεταβλητές και η αυξομείωση τις παραγωγής απρόβλεπτη, κανείς δεν μπορεί να υπολογίσει πόσες θα είναι οι ηλιόλουστες μέρες του χρόνου και πόσες θα έχουν άνεμο. Η συντήρηση των σταθμών των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας απαιτούν δαπάνες μεγάλων χρηματικών ποσών για αυτό η Ευρωπαϊκή Ένωση επιχορηγεί τις επενδύσεις αυτές.

⁷[http://www.planning.gov.cy/planning/planning.nsf/AttachmentArchive/4EEB49BD97B4B5CA42257781003C91E3/\\$file/%CE%95%CF%80%CE%AF%CF%83%CE%B7%CE%BC%CE%B7%20%CE%95%CF%86%CE%B7%CE%BC%CE%B5%CF%81%CE%AF%CE%B4%CE%B1%2016072010.pdf?openelement](http://www.planning.gov.cy/planning/planning.nsf/AttachmentArchive/4EEB49BD97B4B5CA42257781003C91E3/$file/%CE%95%CF%80%CE%AF%CF%83%CE%B7%CE%BC%CE%B7%20%CE%95%CF%86%CE%B7%CE%BC%CE%B5%CF%81%CE%AF%CE%B4%CE%B1%2016072010.pdf?openelement)

⁸ <http://www.iene.gr/symposium-cyprus2012/articlefiles/3rd-session/Thrasou.pdf>

⁹[http://www.mcit.gov.cy/mcit/mcit.nsf/All/13A5CAC8FE7538C9C22577D800317226/\\$file/%CE%9F%20%CE%95%CE%BD%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%B5%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CF%8C%CF%82%20%CF%84%CE%BF%CE%BC%CE%AD%CE%B1%CF%82%20%CF%84%CE%B7%CF%82%20%CE%9A%CF%8D%CF%80.pdf?OpenElement](http://www.mcit.gov.cy/mcit/mcit.nsf/All/13A5CAC8FE7538C9C22577D800317226/$file/%CE%9F%20%CE%95%CE%BD%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%B5%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CF%8C%CF%82%20%CF%84%CE%BF%CE%BC%CE%AD%CE%B1%CF%82%20%CF%84%CE%B7%CF%82%20%CE%9A%CF%8D%CF%80.pdf?OpenElement)